

57 років в університеті

Виповнилось 80 років від дня народження відомого фізика-теоретика, доктора фізико-математичних наук, професора, багаторічного завідувача кафедри, професора-консультанта кафедри теоретичної фізики імені академіка І.М. Ліфшиця – Олександра Михайловича Єрмолаєва. Олександр Михайлович народився 16 червня 1938 р. у сел. Загризово Куп'янського району Харківської області у родині вчителя. З 1961 року його життя нерозривно пов'язане з Харківським університетом. Тут він пройшов шлях від студента до професора, завідувача кафедри теоретичної фізики. Працюючи в університеті вже понад п'ятьдесят років, він виховав декілька поколінь учнів, багато з яких стали видатними фізиками. «Мій вибір професії, а також багатьох моїх друзів-колег, значною мірою визначився впливом Олександра Михайловича. Я вважаю О.М. Єрмолаєва одним з найважливіших у моєму житті Вчителів» – розповідає викладач-сумісник, професор кафедри теоретичної фізики, член-кор. НАН України, зав. відділом ІРЕ НАНУ Ямпольський В.О.

З 1993 року по 2013 рік О.М. Єрмолаєв працював завідувачем кафедри теоретичної фізики нашого університету. Проф. В.О.Ямпольський продовжує: «Мені пощастило працювати на кафедрі теоретичної фізики під керівництвом Олександра Михайловича. Стиль його керівництва, досить демократичний і доброзичливий по відношенню і до викладачів, і до студентів». Саме під керівництвом О.М. Єрмолаєва за останні вісім років його каденції кафедра п'ять разів займала призові місця за результатами діяльності кафедр університету.

Завдяки зусиллям О.М. Єрмолаєва та колективу кафедри вдалося присвоїти кафедрі теоретичної фізики ім'я її засновника академіка І.М. Ліфшиця та і у подальшому підтримувати високий рівень викладання на ній. Олександр Михайлович продовжив традицію, яка бере свій початок саме з часів Ландау та Ліфшиця – залучати до процесу викладання співробітників провідних інститутів Харкова, які активно працюють у сучасній науці.

Олександр Михайлович починав свій славетний науковий шлях з 60-х років ХХ сторіччя, працюючи тоді на кафедрі експериментальної фізики Харківського університету. Згадує ті часи проф. В.О. Ямпольський, тоді студент першого курсу: «Розв'язуючи задачі на практичних заняттях О.М. Єрмолаєв знайомив нас з багатьма поняттями сучасної теоретичної фізики. Робив він це блискуче, демонструючи нам, як мислить фізик-теоретик». У 1969 р. О.М. Єрмолаєв під керівництвом проф. Каганова М.І. блискуче захистив кандидатську дисертацію.

Після захисту докторської дисертації “Магнітопримесные состояния электронов в твердых телах” у 1989 р. Олександр Михайлович активно розвиває започаткований ним у цій дисертації новий напрям у теорії твердого тіла – магнітодомішкові стани електронів у провідниках. Видатним результатом цієї роботи є теоретичне передбачення нових гілок у спектрі колективних збуджень. Коло наукових інтересів Єрмолаєва О.М. в останні роки – магнітодомішкові стани електронів у наносистемах. Розвиток цього напрямку сприятиме створенню теоретичної бази новітніх технологій.

У списку наукових і навчально-методичних робіт Олександра Михайловича понад 240 найменувань. Його посібник «Атомная физика и сегодняшняя картина мира» (разом з проф. М.І. Кагановим) та отримав світове визнання. Навчальний посібник (разом з Г.І. Рашба) «Вступ до статистичної фізики і термодинаміки» є дуже популярним серед фахівців та студентів. У цьому посібнику вперше у вітчизняній навчальній літературі для студентів поряд з традиційними

методами статистики викладені сучасні методи теоретичної фізики. «Хоча я сам не займаюся проблемами статистичної фізики, але у випадках, коли мені необхідна інформація в цій області, я звертаюся до підручника Єрмолаєва і Рашба і знаходжу відповіді там» – говорить викладач-сумісник, професор кафедри теоретичної фізики, пров. наук. співр. ФТІНТ НАНУ О.С. Ковальов. О.М. Єрмолаєв – співавтор колективної монографії «Handbook of Functional Nanomaterials», New-York (USA), Nova Science Publishers, 2013 рік, виданої у США.

Олександр Михайлович Єрмолаєв – яскравий представник широко відомої у світі наукової школи фізиків-теоретиків Ландау-Ліфшиця, фундатор її філіалу в університеті. П'ять його аспірантів успішно захистили кандидатські дисертації і зараз плідно працюють.

«Олександр Михайлович – широко освічений у галузі теоретичної фізики вчений. Він прочитав цілий ряд загальних курсів, що характерно для традицій західних університетів. Це пов'язано з його постійним прагненням розширити область своїх знань. Я якось його запитав: чим він зараз займається? О.М. відповів: “Читаю ті книги з теоретичної фізики, які через завантаженість я не встиг прочитати, коли був студентом, викладачем і завідувачем кафедрою”. Прекрасна відповідь для Вченого і Вчителя!» – знову ділиться спогадами проф. О.С. Ковальов.

За сумлінну багаторічну працю Олександр Михайлович Єрмолаєв нагороджений знаком «Відмінник освіти України», медаллю імені В.Н. Каразіна, дипломом стипендіата у галузі науки імені академіка К.Д. Синельникова, отримав подяку Харківського міського голови.

Олександр Михайлович взяв участь у запропонованому професором В.В. Ульяновим гуманітарному проєкті: надрукував серію брошур з історії фізичного факультету, кафедри теоретичної фізики, про вчених-фізиків, які працювали на кафедрі теоретичної фізики.

Шановний Олександр Михайловичу! Нехай завжди Ваші інтереси, Ваша робота будуть пов'язані з наукою, з вихованням нових поколінь фізиків-теоретиків. Ми бажаємо Вам, Вашій родині міцного здоров'я, подальших творчих успіхів, щастя!».

Колектив кафедри теорфізики ФФ.